

“เหลือง” “แดง” แยกกันตามฐานะ ?

วรากรณ์ สามโกเศศ

(รวม 3 หน้า)

TDRi หรือสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย จัดงานสัมมนาวิชาการประจำปี 2552 เมื่ออาทิตย์ก่อน ในหัวข้อ “การปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมในสังคม” ซึ่งได้เปิดประเด็นที่น่าสนใจไว้มากมายในเรื่อง “ผลตอบแทนส่วนเกินในเศรษฐกิจไทย” อันเป็นผลมาจากการผูกขาดในเศรษฐกิจไทย ไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงตลาดสินค้าเกษตร อำนวยหรือตลาดของบริษัทหลักทรัพย์ สัมปทาน การใช้สิทธิพลเข้าถึงทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ ตลอดจนมาตรการคลังเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ทางเลือกของสวัสดิการสังคมสำหรับคนไทย ฯลฯ

ผู้เขียนได้ร่วมงานเป็นประธาน (ผู้ดำเนินการอภิปราย) ในหัวข้อ “ทัศนะประชาชนต่อการเมืองและสวัสดิการสังคมเพื่อสร้างความเป็นธรรมทางสังคม” โดยมี ดร.สมชาย จิตสุชน และ ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง จาก TDRi เป็นผู้นำเสนอผลการศึกษา

นักวิจัยทั้ง 2 ได้ทำการสำรวจทัศนะของประชาชนทั่วประเทศและได้พบความจริงหลายข้อที่น่าสนใจยิ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจกับทัศนะทางการเมือง ตลอดจนการจัดการสวัสดิการสังคม ตัวอย่างเช่น “กลุ่มวาทกรรมเสื้อแดงและเสื้อเหลืองมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันหรือไม่ ?” เพื่ออาจตอบใจทथยในเรื่องการหาทางลดความขัดแย้งทางการเมือง การจัดระบบสวัสดิการสังคมที่น่าจะมีฐานะการเมืองสนับสนุนมากที่สุดคืออะไร ฯลฯ

ขอเริ่มที่การเก็บโพลล์ของ TDRi ก่อน นักวิจัยทั้งสองต้องการโพลล์ที่เป็นตัวแทนของประชากรไทยทั้งประเทศอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงเก็บจาก 4,097 ครัวเรือนครอบคลุมทุกจังหวัด ทั้งแถบเมืองและชนบท โดยใช้หลักสถิติอย่างรัดกุมเพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลโพลล์นั้นเชื่อถือได้ การสำรวจกระทำระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน 2552 โดยมีคำถามแนวหลักเกี่ยวกับลักษณะของครอบครัว การศึกษา อาชีพของครัวเรือน รายได้ รายจ่าย ทรัพย์สิน สถานที่อยู่อาศัย ทัศนะต่อความเหลื่อมล้ำ สถานการณ์ทางการเมืองและความขัดแย้งทางการเมือง ฯลฯ โดยอ้างอิงกับผลการสำรวจประชากรเกี่ยวกับรายได้และหนี้สินของสำนักงานสถิติและสังคมแห่งชาติ

สิ่งที่ผู้วิจัยระวังมากคือ การยึดเยียดคำตอบและความระแวงของผู้ตอบว่าจะมา “ล้วงตับ” เรื่องความคิดทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ไม่ได้คำตอบที่สะท้อนทัศนะที่เป็นจริง ดังนั้น จึงใช้การรวมกลุ่มความเห็นเข้าด้วยกันเป็นคำตอบ

ผมขอสรุปผลการสำรวจโดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ (1) เมื่อถามว่าคนจนส่วนใหญ่ในบ้านเราจนเพราะอะไร ร้อยละ 39.8 ตอบว่า เพราะเกิดมาจน ร้อยละ 16.7 ตอบว่า เพราะขี้เกียจไม่ขวนขวาย ร้อยละ 14.5 ตอบว่า ไม่มีทุน อย่างละร้อยละ 9.2 ตอบว่า เรียนมาน้อยและขาดโอกาส ฯลฯ

เมื่อถามกลับกันว่าแล้วคนรวยส่วนใหญ่รวยเพราะอะไร คำตอบร้อยละ 17.4 ระบุว่า เพราะเกิดมารวย (ไม่ใช่กำปั้นทุบดินแต่เป็นอย่างนั้นจริง ๆ) ร้อยละ 13 บอกว่า เพราะขยัน ร้อยละ 11.1 ตอบว่ามีทุน ร้อยละ 5.5 บอกว่า เพราะมีการศึกษาสูง ฯลฯ

คำตอบแสดงให้เห็นว่าคนไทยเชื่อว่าการรวยหรือจนนั้นเป็นผลมาจากการ “ตกทอด” ซึ่งสื่อลักษณะของความถาวร และเมื่อดูความเห็นของคนรวยสุด ไล่เรียงลงไปถึงจนสุด (สเกล 5 ถึง 1) ก็มีความเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก ในเรื่องความจนนั้นเห็นเหมือนกันหมดว่าการเกิดมาจนเป็นสาเหตุของความยากจนอันดับแรก

ในเรื่องความรวยเห็นตรงกันหมดทุกระดับฐานะว่า การเกิดมารวยเป็นสาเหตุสำคัญอันดับแรกของการเป็นคนรวย ความขยันและมีทุนเป็นอันดับสองและสามที่ไล่มาใกล้เคียงกัน

(2) ในเรื่องช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนในเมือง ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.3 ตอบว่าเป็นเรื่องน่าห่วงมากแต่ยังพอรับได้ ส่วนร้อยละ 34.4 ระบุว่ารับไม่ได้ ส่วนที่เหลือรวมกันไม่ห่วงมาก ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า 2 ใน 3 เห็นว่าช่องว่างนี้ยังเป็นสิ่งที่พอรับได้

เมื่อแยกดูตามฐานะ ก็พบว่าคนจนสุดเท่านั้นที่บอกว่ารับไม่ได้โดยสูงกว่ากลุ่มที่บอกว่ารับได้ (ร้อยละ 40 กว่าเทียบกับร้อยละ 30) ส่วนอีกสี่สเกลของฐานะรายได้มีการพอรับได้ในสัดส่วนที่สูงกว่าการรับไม่ได้

ข้อสรุปในเรื่องนี้ก็คือ ถึงแม้เรื่องช่องว่างของรายได้เป็นเรื่องใหญ่มากและน่าเป็นห่วงของสังคมไทย แต่คนส่วนใหญ่ก็ยังเห็นว่ายังเป็นสิ่งที่พอรับได้หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแตกต่างของรายได้ยังไม่ได้เป็น “เชื้อไฟ” ที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม

(3) ในเรื่องการได้รับสวัสดิการจากภาครัฐ ร้อยละ 39 เห็นว่าทุกคนควรได้รับสวัสดิการของรัฐเท่าเทียมกันแต่คนจนควรได้รับสิทธิพิเศษเพิ่มบางอย่าง ร้อยละ 32.5 ระบุว่าทุกคนควรได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน และอีกร้อยละ 21.4 เห็นว่าเฉพาะคนจนเท่านั้นที่สมควรได้รับ คำตอบนี้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของคนไทยเกือบทั้งหมดที่มีเยื่อใยต่อผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ

(4) สำหรับคำถามว่าถ้ารัฐบาลขึ้นภาษี อยากให้เอาเงินไปทำอะไร ร้อยละ 23.7 ระบุว่าใช้เพื่อการศึกษาหรือฝึกอาชีพ พัฒนาฝีมือแรงงาน (ทุกฐานะรายได้เห็นตรงกันโดยให้เป็นอันดับสำคัญสุด) ร้อยละ 14.1 บอกว่าแก้ปัญหาหนี้สินคนจน ร้อยละ 12.3 การรักษาพยาบาล ร้อยละ 10.6 ประกันราคาพืชผล ร้อยละ 11.5 ช่วยคนแก่ที่ยากจนและพิการ ร้อยละ 7.1 ควบคุมราคาสินค้า เช่น น้ำมัน ฯลฯ

การกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายไปก่อนของภาครัฐตั้งที่ทำใน stimulus package (SP) แท้จริงแล้วก็ไม่ต่างไปจากการขึ้นภาษีในปัจจุบันและอนาคต เพราะเงินที่ใช้คืนในที่สุดแล้วก็ต้องมาจากภาษีอากรที่เก็บเพิ่มขึ้น ที่น่าสังเกตก็คือลักษณะของความต้องการสวัสดิการดังกล่าวจะตรงกับที่รัฐบาลปัจจุบันกำลังทำอยู่ในแทบทุกเรื่อง

(5) เมื่อถามว่าปัญหาใดของประเทศที่ควรได้รับการแก้ไขมากที่สุด อันดับหนึ่ง ร้อยละ 23 คือ ปัญหาเศรษฐกิจ ร้อยละ 17.8 ยาเสพติด ร้อยละ 16.9 ปัญหาความยากจน ร้อยละ 13 ความขัดแย้งทางการเมือง ร้อยละ 8.8 ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร้อยละ 7.3 อาชญากรรม ร้อยละ 6.1 คอร์รัปชันโดยนักการเมือง ฯลฯ

คนมีฐานะในสเกล 4 และ 5 ให้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองสำคัญที่สุด คนมีฐานะระดับ 1, 2, 3 (ค่อนข้างไปทางยากจน) ให้ปัญหาเศรษฐกิจสำคัญควบคู่ไปกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

(6) ในเรื่องกิจกรรมทางการเมือง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยกระทำอย่างสม่ำเสมอเป็นคำตอบสูงสุด ร้อยละ 47.8 ติดตามข่าวการเมืองแต่ไม่บ่อย ร้อยละ 26.3 ติดตามข่าวการเมืองอย่างสม่ำเสมอ

สำหรับคำตอบในเรื่องการร่วมกิจกรรมโดยชุมนุม เดินขบวน ประท้วง อย่างสม่ำเสมอ นั้นมีอยู่ร้อยละ 0.6 และไม่บ่อยร้อยละ 1.2 ซึ่งหมายความว่า มีจำนวนผู้อยู่ในกิจกรรมการเมืองนี้ทั้งประเทศอย่างสม่ำเสมอประมาณ 300,000 คน และกระทำอย่างไม่บ่อยประมาณ 600,000 คน

ประเด็นสุดท้าย เมื่อถามเรื่องความขัดแย้งทางการเมือง ร้อยละ 32.5 ระบุว่าสาเหตุจากนักการเมืองและผู้มีอำนาจแบ่งผลประโยชน์กันไม่ลงตัว ร้อยละ 23 บอกว่าประชาชนแบ่งขั้วไม่ยอมกัน ร้อยละ 11.1 บอกว่ารัฐบาลหรือนักการเมืองโกงมากเกินไป ฯลฯ

ผลการสำรวจสำคัญอันหนึ่งที่หามาได้อย่างแนบเนียนก็คือ “ไม่มีการแบ่งแยกชัดเจนของวาทกรรม “แดง” หรือ “เหลือง” ตามฐานะของเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ตรงกับความเชื่อทั่วไปที่ว่า “วาทกรรมแดง” แพร่หลายในกลุ่มคนจน และ “วาทกรรมเหลือง” แพร่หลายในกลุ่มคนชั้นกลาง/ รวย ดังนั้น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจึงไม่ใช่ปัจจัยที่ “จุดไฟ” ความขัดแย้งทางการเมือง แต่อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ความขัดแย้งแผ่กว้างและเสริมการแบ่งขั้ว โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยขึ้นได้

ผู้ศึกษาพบอีกว่า “เสียงเงียบ” ที่ไม่เกี่ยวกับวาทกรรมทั้ง “เหลือง” และ “แดง” มีจำนวนมากกว่าทั้งสองกลุ่มรวมกันอย่างท่วมท้น

ถึงแม้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังไม่ใช่สาเหตุของความขัดแย้งในสังคมบ้านเราไม่ว่าในด้านสังคมหรือการเมืองในปัจจุบัน แต่เราก็ไม่ควรนอนใจเพราะหากทิ้งไว้อย่างไม่แก้ไขอย่างจริงจังแล้วในเวลาไม่นานปัญหาอาจใหญ่โตเกินกว่าจะเยียวยาก็เป็นได้

